

Õiguskantsler

Riigikogu rahanduskomisjon
rahanduskomisjon@riigikogu.ee

Teie nr

Meie 18.04.2019 nr 6-1/190434/1901995

Riigikogu sotsiaalkomisjon
sotsiaalkomisjon@riigikogu.ee

Toitjakaotuspension ja laste eest ettenähtud täiendava maksuvaba tulu vähendamine

Austatud komisjonide esimehed

Õiguskantsleri poole pöördus kaht last üksi kasvatav lapsevanem, kes juhtis tähelepanu sellele, et kuna riik maksab tema lastele toitjakaotuspension, ei saa ta täiel määral kasutada laste eest ettenähtud täiendava maksuvaba tulu mahaarvamise võimalust. Toitjakaotuspension arvestatakse erinevalt nt elatisest lapse maksustatava tulu hulka, see omakorda vähendab vanemale ettenähtud maksusoodustust.

Tekkis kahtlus, kas selline maksustamise kord on ikka kooskõlas Riigikogu tahtega, kuna vanema kaotanud lastega pered on seatud maksusoodustuse kasutamisel halvemasse olukorda kui teised pered.

Lapsevanemal või eestkostjal, kes peab ülal vähemalt kahte alaealist last, on alates teisest lapsest õigus saada täiendavat maksuvaba tulu 1848 eurot aastas iga kuni 17-aastase lapse kohta. Täiendavat maksuvaba tulu saab rakendada osas, mille võrra lapse maksustatav tulu on väiksem täiendavast maksuvabast tulust ([tulumaksuseaduse](#) § 23¹ lõige 2).

Toitjakaotuspension on seaduse järgi lapse sissetulek ([riikliku pensionikindlustuse seaduse](#) § 20 lg 2 p 1). Ühtlasi vähendab toitjakaotuspension summat, mille vanem võib oma maksustatavast tulust maha arvata ([tulumaksuseaduse](#) § 23¹ lõige 2). Õiguskantsleri poole pöördunud lapsevanema laps saab toitjakaotuspension 144 eurot kuus, see tähendab 1728 eurot aastas.

Vanemal on õigus alates teisest lapsest maha arvata täiendav maksuvaba tulu, mida on vähendatud lapse sissetuleku võrra. Antud juhtumil siis 1848 (maksuvaba tulu) -1728 (toitjakaotuspension). Seetõttu saab avaldaja oma maksustatavast tulust täiendavalt maha arvata vaid 120 eurot aastas. Kui teisele lapsele makstav toitjakaotuspension oleks aastas 1848 eurot või suurem, ei oleks vanemal õigust mingit täiendavat maksuvaba tulu maha arvata.

Enne 2018. aastat ei mõjutanud toitjakaotuspension saamine täiendava maksuvaba tulu mahaarvamise õigust. Seda seetõttu, et 2018. aastal kaotas Riigikogu seoses astmelise maksuvaba

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

tulu kehtestamisega pensionide (sh toitjakaotuspensionide osas) täiendava maksuvaba tulu. Kuna pensionide kohta enam eraldi maksuvabastust ei kehti, on toitjakaotuspension arvestatud lapse maksustatava tulu hulka. See omakorda vähendab vanemale ettenähtud maksusoodustust.¹

Riik maksab vanema kaotanud lastele toitjakaotuspensionile selleks, et aidata katta laste ülalpidamiseks vajalikke kulusid. Olemuslikult sarnaneb toitjakaotuspension lastest eraldi elava vanema makstava elatiselega. Toitjakaotuspensionile maksab riik, sest laste ülalpidaja on surnud.

Kehtiv maksustamise kord on seadnud vanema(d) kaotanud lastega pered maksusoodustuse kasutamisel kõigi teiste peredega võrreldes halvemasse olukorda. Kui mõlemad vanemad elavad ja kasvatavad lapsi koos, ei vähenda vanemate teenitud ja laste ülalpidamiseks mõeldud raha ühelgi juhul laste eest maha arvatava täiendava maksuvaba tulu suurust. Kui vanemad on lahutatud ja üks vanematest maksab lapse/laste ülalpidamiseks elatist, ei piira see lapse eest täiendava maksuvaba tulu mahaarvamise õigust, sest elatis ei ole lapse maksustatav tulu. Tavaliselt on elatis toitjakaotuspensionist ka suurem: keskmine toitjakaotuspension 2018. aastal oli pere liikme kohta 154,51 eurot kuus, pere kohta 200,06 eurot kuus², seadusjärgne elatise miinimummäär ühe lapse kohta oli 2018. aastal 250 eurot kuus.³

Ei ole alust arvata, et pered, kus mõlemad vanemad on elus, vajavad maksusoodustuse näol riigilt rohkem toetust kui vanema kaotanud lastega pered. Ka ei saa laste ja perede erinevat kohtlemist õigustada pelgalt argumendiga, et maksu- ja pensionisüsteem on lihtsalt nõnda kujundatud. Kui toitjakaotuspensionile asemel makstaks näiteks toetust, oleks see tulumaksuseaduse § 19 lõike 3 punkti 3 kohaselt maksuvaba ega mõjutaks laste eest täiendava maksuvaba tulu mahaarvamise õigust.

Kui leiata, et olukord ei ole kooskõlas Riigikogu tahtega, on laste ja perede erineva kohtlemise lõpetamiseks mitu võimalust. Näiteks saab sätestada tulumaksuseaduse § 23¹ lõikes 2, et toitjakaotuspension ei vähenda täiendavat maksuvaba tulu. Samuti on Riigikogul võimalus toitjakaotuspension tulumaksust vabastada. Ka sel juhul ei mõjutaks toitjakaotuspension enam täiendava maksuvaba tulu mahaarvamise õigust.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Rahandusministeerium (info@fin.ee)
Sotsiaalministeerium (info@sm.ee)

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee

¹ Vt artiklit „[Üksikvanemat tabas tuludeklaratsiooni esitamisel ebameeldiv üllatus](#)“.

² Kättesaadav Statistikaameti statistika andmebaasist <http://pub.stat.ee/px-web.2001/dialog/statfile2.asp>.

³ [Perekonnaseaduse](#) § 101 lõike 1 järgi ei tohi igakuine elatis ühele lapsele olla väiksem kui pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäärast. Vabariigi Valitsuse kehtestatud palga alammäärased vt [siit](#). 2019. aastal on elatise miinimummäär 270 eurot kuus.